

Verjetno skrajni korak te vrste so tako imenovani »tonski grozdi« (tone clusters) Henryja Cowella. Takšen način uporabe tonov v akordnih tvorbah sta uvedla že Debussy in zgodnji Bartók in ne predstavlja danes nič zavraščajočega. Zaradi svoje barvitosti in odmika od funkcionalnosti je takšna obravnava tonske vertikale dobrodošla predvsem impresionistom. Vsekakor ni to nikakršen skrajni korak. Člankar misli verjetno, da je razširjanje teh grozdov (pri igranju z dlanjo ali s celo roko po klaviaturi) doseglo skrajno mejo: danes avantgardisti prištevajo takšne prijeme med vsakdanje pripomočke!

Ko se avtor v zadnjem odstavku poslavlja od vseh teh grozot, nas potolaži, češ saj je to že vse minilo. Sedaj imamo zopet lep red in mir. V skladu s tem primerja Weberna, Schönberga in druge z Elgarjem in Glazunovom, ki sta sicer živela skoraj sočasno, vendarle sodita v povsem drug svet. O anahronizmu romantike Elgarja in Glazunova dovolj zgovorno pričajo vse redkejšje izvedbe njunih del. A ne glede na to: Elgar in Glazunov slej ko prej nista rešitelja glasbe našega časa niti njena tipična predstavnika ali pa celo kažipot za bodočnost.

In še nekaj: verjetno je avtor, ko je pisal o Bertoku, mislil na Bartóka: Bertok je namreč naš znani šahovski mojster.

Ivo Petrić

SLOVENSKI JEZIK IN SLOVENSKA INDUSTRIJA. V ljubljanskem *Delu* se je pred nedavnim eden izmed bravcev pritožil, zakaj so hladilnikom *Hemo*, ki jih izdeluje podjetje Elektroindustrija in splošna montaža v Mariboru, priložena navodila za uporabo v srbohrvaščini, ne pa v slovenščini. S tem ni opozoril na kak osamljen primer, temveč na ravnanje, ki je močno udomačeno v slovenski industriji, saj ga skoraj ni artikla, od hladilnikov raznih znamk pa vse do badmintona, ki bi bil za slovenskega kupca opremljen z navodili v slovenščini. Ta praksa, da namreč slovenska tovarna občuje s slovenskim kupcem v srbohrvaščini, se zdi seveda normalno mislečemu človeku nekam čudna in nerazumljiva. Če ravna tako slovenske tovarne, kako naj potem zahtevamo od drugih jugoslovanskih tovarn, naj tiste svoje proizvode, ki so namenjeni širšemu krogu odjemavcev v Sloveniji, opremljajo s prospekti v slovenščini? Saj bi bilo morda naravno in v najožjem skladu z značajem produkta, da bi npr. Galenika v Beogradu ali Bosnalijek v Sarajevu svojim zdravilom, ki jih v velikih količinah pošiljata v Slovenijo, prilagala navodila za uporabo v slovenščini? Ali pa, da bi se spomnilo vodstvo tovarne Crvena zastava, ki proda vsako leto v Slovenijo na tisoče svojih avtomobilov po monopolni ceni, ki je približno enkrat višja od cene enakih vozil na svetovnem trgu, in bi svoje izdelke oskrbelo s tehnično dokumentacijo in z navodili za vzdrževanje v slovenskem jeziku? Ali bi bilo to nemara v nasprotju z dobrimi poslovnimi navadami, ki veljajo po vsem svetu? In ali ne bi tovarna s tem dosegla, da bi bila njena vozila bolj vodena in bolj vzdrževana in da bi bila zato njihova življenjska doba daljša? Ali pa je nemara v interesu tovarne, da je ravno narobe?

Na vsa ta vprašanja in pomisleke, ki jih je deloma naravnost, deloma posredno sprožil nezadovoljni potrošnik s svojo pritožbo v *Delu*, je odgovoril diplomirani elektroinženir in namestnik generalnega direktorja prizadete mariborske tovarne takole (gl. *Delo*, 19. XII. 1965; kar je podčrtano, podčrtal D. Š.):

»Glede tega, da so naši prospekti v srbohrvatskem jeziku, in ne slovenskem, pa tole pojasnilo: Naše podjetje prodaja hladilnike grosističnim podjetjem v vseh republikah. Le-ta hladilnike razdeljuje(jo) maloprodajnim trgovinam tudi v vseh republikah. Pri tem se zgodi, da hladilniki, ki so bili prodani grosistu v Sloveniji, pridejo v maloprodajo v sosednjih republikah in obratno. Posledica tega je bila pred leti (ko smo že imeli prospekte v slovenskem in srbohrvatskem jeziku), da so kupci v sosednjih republikah dobili slovenske prospekte, kupci v Sloveniji pa srbohrvatske. *Seveda je nastala velika zmešnjava in kopica reklamacij*, ker srbohrvatsko govoreči državljani navodil niso razumeli. Ker smo menili, da večina Slovencev razume srbohrvatski jezik, smo začeli tiskati samo v srbohrvatskem jeziku; *tako smo zmešnjavo v celoti odpravili*. Ta očitek (glede naših prospektov v srbohrvatskem jeziku) je v zadnjih letih prvi, upamo pa, da je naš ukrep logično pojasnjen.«

Zdelo se mi je vredno navesti ves odstavek v celoti ne samo zato, ker je v njem zelo konkretno in zelo »logično pojasnjeno« ravnanje mariborske in mnogih drugih slovenskih tovarn v tem in v podobnih primerih, ampak tudi zato, ker je v tem pojasnilu in v njegovi logiki, naj se je pisec tega zavedal ali ne, zaobsežena cela in — kar priznajmo si — notranje zelo skladna, enovita miselnost, ki za tem ravnanjem stoji in to ravnanje pogaja. Krožna črta njenega sklepanja in umovanja poteka nekako takole:

»...*tako smo zmešnjavo v celoti odpravili*.« S tem smo izvršili svojo tehnično strokovno in službeno dolžnost. Če je bila hkrati z zmešnjavo odpravljena tudi slovenščina, ne zadene krivda nas. Kriva je slovenščina, ki je bila vzrok tej zmešnjavi. Brž ko smo jo odpravili, je takoj nastal red, se pravi, da smo ravnali prav. Razen tega pa se zadnja leta ni zaradi tega nihče pritožil. To pomeni, da znajo že vsi Slovenci srbohrvaško, kolikor pa ne, so podobnih »logičnih ukrepov« že tako od nekdaj navajeni. Vendar o tem razmišljati ni naša stvar. Mi sicer živimo in delamo v Mariboru, kar pa je golo naključje, lahko bi živeli tudi kje drugje, nekaj kilometrov bolj na jugu ali nekaj kilometrov bolj na severu. Nas se to ne tiče; mi smo nevtralni in v tej stvari nimamo svojega stališča. Ukvarjamo se s tehniko in z industrijo, ne pa s slovenščino.

Tako je ta miselni krog lepo izpeljan in zaključen, vse stvari v njem pa logično pojasnjene in postavljene na svoje mesto: slovenščina je odpravljena, gospodarstvo urejeno, država pa zavarovana pred zmešnjavo. Edino vprašanje, ki ostaja odprto in ki bi ga morali »pojasniti«, je samo še, ali ne bi bila pri nas potrebna še ena nacionalizacija in socializacija. Tokrat ne več nacionalizacija in socializacija industrije, ampak miselnosti, ki vlada v nji.

D. Š.